



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 184/09-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. S., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. A., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 32 ods. 4, čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 Európskeho dohovoru o výkone práv detí a čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 14 ods. 2 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 23 C 68/05 z 2. mája 2007 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 18. novembra 2008 sp. zn. 3 Co 353/05 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. S. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. apríla 2009 doručená faxom (poštou 14. apríla 2009) sťažnosť, doplnená podaniami zo 6. mája 2009

a 1. júna 2009, Ing. M. S. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 32 ods. 4, čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 Európskeho dohovoru o výkone práv detí (ďalej len „európsky dohovor“) a čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 14 ods. 2 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 23 C 68/05 z 2. mája 2007 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 18. novembra 2008 sp. zn. 3 Co 353/05.

1. Zo sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že „*V konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava IV pod spis. zn. 23 C 68/05 vo veci navrhovateľky M. S... proti odporcovi Ing. M. S... prebiehalo konanie o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností voči maloletým deťom M... a K... , na čas po rozvode.*

V uvedenom konaní Okresný súd rozviedol manželstvo účastníkov konania, maloleté deti... zveril na čas po rozvode do výchovy a opateru... matke, ktorá má maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok. Odporcu... zaviazal súd prispievať na ich výživu sumou 2.500,- Sk, resp. 2.000,- Sk mesačne. Súd ďalej odporcovi určil právo stretávať sa s maloletými deťmi každý víkend v párnom týždni od piatku od 18.00 hod. do nedele do 18.00 hod.

Proti rozsudku Okresného súdu Bratislava IV podal otec maloletých detí odvolanie a zároveň podal návrh na opravu odôvodnenia rozsudku.

Krajský súd na odvolanie odporcu rozhodol tak, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutých častiach potvrdil a návrh odporcu na opravu odôvodnenia rozsudku zamietol.“.

Podľa názoru sťažovateľa „*vyššie uvedenými rozhodnutiami súdov... boli porušené jeho základné... práva a slobody podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy..., čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., čl. 32 ods. 4, čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 Listiny..., čl. 6 Európskeho dohovoru..., čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 14 ods. 2 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa“.*

Po citovaní už uvedených ustanovení ústavy, medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách sťažovateľ ďalej uviedol:

„Z citovaných ustanovení je zrejmé, že je základným právom tak detí ako aj ich rodičov na priamu výchovu detí rodičmi, a to v čo možno najširšom rozsahu zo strany oboch rodičov. Rovnako z nich nepochybne vyplýva, že záujem dieťaťa má pri rozhodovaní štátnych orgánov vždy prednosť pred ostatnými pre rozhodnutie podstatnými okolnosťami. Súdy sa v predmetných konaniach vyššie uvedenými ustanoveniami neriadili.

Odvolací súd odôvodnil potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa v časti upravujúcej styk sťažovateľa s deťmi tým, že súdy určili iba minimálny rozsah a pravidla styku, ktoré ďalej budú podľa jeho predpokladov rozvíjať obaja rodičia dohodou. Podľa názoru súdu, presným vymedzením období a hodín, kedy by mali byť deti k dispozícii otcovi by tak účastníkov ako aj deti zbytočne zväzovali a opäť by vyvolávali iba stresové situácie, Naopak možnosť voľnej dohody ohľadne styku v čase tak letných ako aj zimných a jarných prázdnin a to aj na dlhšie obdobie umožní účastníkom lepšie si zorganizovať tento čas pri zabezpečení aj prípadných zájazdov, ktoré nemusia korešpondovať s určeným časovým rozsahom v určení styku rozhodnutím súdu.

Takéto rozhodnutie, a to zvlášť s ohľadom na jeho odôvodnenie je v príkrom rozpore s vyššie uvedenými ustanoveniami tak Ústavy SR ako aj medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná...

Rozhodnutím o styku otca s deťmi, tak ako je uvedené vo výroku rozsudku, súd porušil nielen práva sťažovateľa ako rodiča zaručené medzinárodnými zmluvami, ale aj ústavnú rovnosť účastníkov súdneho konania a rovnoprávnosť rodičov pri výchove ich detí. Súd totiž v plnej miere v odôvodnení priznáva práva na výchovu detí obom rodičom, výrokom však upravil iba práva jedného z rodičov a druhému z rodičov bez dôvodov, ktoré by mali čo i len najmenšiu oporu v právnych predpisoch, takúto úpravu a ochranu jeho práv odmietol...

Pokiaľ ide o výrok, ktorým Krajský súd v Bratislave zamietol návrh na opravu dôvodov rozsudku, sťažovateľ má za to, že postupom a rozhodnutím súdov mu bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Krajský súd zamietnutie návrhu sťažovateľa odôvodnil tým, že bol podaný až po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku...“

2. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd „*vychádzajúc z popísaného skutkového stavu... vydal nález o porušení základných práv sťažovateľa garantovaných mu čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv, čl. 32 ods. 4, čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 Európskeho dohovoru o výkone práv detí, čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 14 ods. 2 a čl. 18 Dohovoru o právach dieťaťa a rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 18. novembra 2008, sp. zn. 3 Co 353/07, 3 Co 311/08 ako aj rozsudok Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 2. 5. 2007, sp. zn. 23 C 68/05 zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie“.*

3. V rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti nahliadol ústavný súd do súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 23 C 68/05 (a k nemu pripojených súdnych spisov), z ktorého získal tieto (v sťažnosti z 8. apríla neuvedené) právne relevantné informácie:

3.1 Sťažovateľ 13. februára 2009 doručil okresnému súdu „*Dovolanie odporcu (rodiča) proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Co 353/07-404, 3 Co 311/08 zo dňa 18. novembra 2008 a návrh na odloženie vykonateľnosti rozhodnutia“*. Dovolanie podal z dôvodu, že „*účastníkovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSPJ“*. Sťažovateľ navrhol, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť predmetného rozsudku a tento rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.2 Okresný súd listom z 19. februára 2009 vyzval sťažovateľa na predloženie splnomocnenia na jeho zastupovanie advokátom. Ďalším listom z uvedeného dňa požiadal navrhovateľku o predloženie jej vyjadrenia k dovolaniu. Sťažovateľ listom z 19. marca 2009 predložil splnomocnenie na svoje zastupovanie advokátom a navrhovateľka 13. marca 2009 predložila okresnému súdu požadované vyjadrenie.

3.3 Okresný súd listom z 27. marca 2009 predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „*najvyšší súd“*) súdny spis s dovolaním odporcu (sťažovateľa).

3.4 Najvyšší súd listom sp. zn. 2 Cdo 84/2009 zo 14. mája 2009 vrátil okresnému súdu „*spis bez vydania rozhodnutia o dovolaní žalovaného, pretože neboli splnené podmienky na predloženie spisu Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky*“.

Dôvodom vrátenia spisu bola „zrejmá chyba v písaní, ktorú je oprávnený opraviť postupom podľa § 164 O. s. p. súd, ktorý sa chyby v písaní dopustil, t. j. Krajský súd v Bratislave...“, ktorý na strane 8 rozsudku uviedol ako dátum vyhlásenia rozsudku 18. november 2008. Rozsudok bol však vyhlásený na pojednávaní konanom 18. decembra 2008.

Okresný súd 25. mája 2009 predložil súdny spis krajskému súdu „na vykonanie opravy v zmysle prípisu NS SR zo dňa 14. mája 2009“.

Krajský súd opravným uznesením č. k. 3 Co 353/2007-1054, 3 Co 311/2008 z 1. júna 2009 opravil dátum vyhlásenia rozsudku na 18. december 2008. Predmetné uznesenie bolo doručené okresnému súdu 2. júna 2009.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné sudy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Podstatou námietok sťažovateľa je právne posúdenie postupu a následného rozhodnutia krajského súdu najmä z hľadiska rešpektovania jeho práva na súdnu a inú právnu ochranu (napr. na spravodlivé súdne konanie) a z neho vyplývajúce (a na neho nadväzujúce) ďalšie ním označené práva, v dôsledku porušenia ktorých sa domáhal, ako v konaní pred ústavným súdom, tak aj podaním dovolania najvyššiemu súdu, zrušenia rozhodnutia krajského súdu a ďalšieho konania v jeho rodinno-právnej veci.

Námietka („... postupom a rozhodnutím súdov mu bola odňatá možnosť konať pred súdom“), ktorú sťažovateľ uplatnil v sťažnosti podanej ústavnému súdu, je zároveň aj dovolacím dôvodom podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Ak sa za tejto situácie domáhal svojho práva jednak na dovolacom súde a zároveň aj na ústavnom súde, musela byť sťažnosť odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane označených práv,

ktorých porušenie namieta, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací.

Ústavný súd zaujal preto názor (podobne napr. I. ÚS 169/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Bulena a spol. verzus Česká republika a rozhodnutie uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Českej republiky vo zv. 29/uznesenie č. 3 a pod.).

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2009